Sayı :36

Konu : Fıkıh Köşesi

Bir millete mensup olan bir kişinin yaptığı hata sebebiyle bütün bir milleti suçlamanın hükmü nedir? Bu durumda o millete mensup olan gelmiş geçmiş bütün insanların hakkına girilmiş olmaz mı?

İslam'da da suç ve günahın şahsiliği söz konusudur. Nitekim Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'inde ***"Herkesin kazandığı (hayır) kendine, yapacağı (şer) de kendinedir"***[1] ***"Hiçbir günahkar, başkasının günah yükünü üslenmez."***[2] gibi ayetlerde buna işaret buyurmuştur. Dolayısı ile, bir topluluğun veya bir milletin bütünü iyi veya kötü; güzel amel sahibi veya günahkâr olamaz. Bir toplulukta iyiler de olur, kötüler de olur. Kötülerinin kötülükleri nedeniyle bütün bir topluluk kınanamaz, ayıplanamaz ve kusurlu kabul edilemez. İnsanların hangi ırk, millet, renk ve cinsiyet gibi farklılıklar içinde dünyaya geleceğimizin tayin ve tespiti, insanların iradesi dışındadır. Bunu tayin etme iradesi, Allah (c.c.)'a aittir. Bundan dolayıdır ki, falanca filanca ırktan veya milletten dünyaya gelmiş diye bir topluluğa toptan tavır alınamayacağı gibi; içlerinden bir kısmının uygunsuz işler yapmış olmaları sebebiyle diğerlerinin de o suça ortakmış gibi algılanması doğru değildir. Böyle bir kanaatle hareket edilmesi ise insanı büyük veballer altında bırakır.

Bazen kişi kendi ırkı veya milletiyle alakalı olarak bunlara kutsiyet atfeden övücü ifadeler kullanabilmekte. Bunu yapan kişinin hükmü ne olur? Örneklerle açıklar mısınız?

İnsanı yaratan Allah (c.c.), ***"Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır"***[3] buyuruyor ve bütün insanlığı kendisinin yarattığını haber veriyor. Kendi milletini ve ırkını üstün kabul etmesinin yanında başka milletleri daha aşağı görmüş olması elbette büyük vebaldir. Çünkü bunda –haşa- insanı yaratana kafa tutma söz konusudur. Sanki kendi milletini kendisi yaratmış, başka milletleri bir başkası yaratmıştır. Elbette her millet kendisinin ortaya koyacağı güzel eserlerinden dolayı sevinebilir; zaman zaman kıvanç duyabilir; bunda bir zarar söz konusu değildir. Bunun ötesine geçerek kendi ırkının diğer ırklardan üstün ve özel bir millet olduğuna inanır; diğer milletlerin hor ve aşağılık olduğu kanaatine varırsa Allah'ın yasakladığı bir haram işlenmiş olur.

İslam dini, bir çok batıl ve sakat inanış ve anlayışları yıkmış ve değiştirmiş olduğu gibi ırkçılık anlayışını da yıkmıştır. ***"Ey müminler! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın. Belki de onlar, kendilerinden daha iyidirler"***[4] ayeti buna örnek olan Allah'ın emirlerinden sadece birisidir. Hz. Bilal (r.a.) ile karşılıklı atışan Hz. Ebu Zer el-Gıfari (r.a.), bir ara aşırı öfkelendi ve Hz. Bilal (r.a.)'i anasının siyah renkli olması yönü ile ayıplayarak *"Ey kara kadının oğlu"* diye bağırdı. Durumdan haberdar olan Efendimiz (a.s.), Hz. Ebu Zer

[1] Bakara, 2:286
[2] İsra, 17:13
[3] Hucurat, 49:13
[4] Hucurat, 49:11

(r.a.)'e, ***"Sen içinde hala cahiliyye adeti taşıyan bir adamsın"*** dedi ve olayı tasvip buyurmadı.[5]

Ancak bazı kavimler ve milletler yapmış oldukları hayırlı amelleri sebebiyle, her ne kadar tamamı aynı vasıfta olmasa da genel bir övgüye mazhar olabilirler. Böyle bile olsa bu durum diğer milletleri hafif ve küçük görme sebebi olamaz. Nitekim Peygamber Efendimiz hem Buhari'de hem de Müslim'de rivayet edilen bir hadis-i şerifte İslam'ı hizmet etmiş ve çok büyük hayırlara vesile olmuş ilk üç nesli şöylece övmüştür: ***"Nesillerin en hayırlısı benim içinde bulunduğum nesil, daha sonra onları takiben gelen iki nesil (sahabe, tabiin ve tebe-i tabiin) dir."***[6] Sahabe neslinin içinde Ebu Cehil'in oğlu İkrime (r.a.) ve müşriklerin reislerinden Utbe'nin kızı Hind (r.a.) de vardı. Bunların babalarının kötülükleri, kendilerinin hayırlı nesiller olmasına engel olmadığı gibi, Ebu Leheb'in küfrü ve kötülükleri, Hz. Hamza (r.a.)'in *"şehidlerin efendisi"* makamına erişmesine engel teşkil etmemiştir. Yahudi milletinden olan Abdullah b. Selam (r.a.), ilk üç hayırlı neslin ilklerinden olmuş ve onun arap olmayışı bir noksanlık olarak kabul edilmediği, Kureyşin en ileri gelenlerinden olan As b. Vail'in soyluluğu kendisini cehennemden kurtaramamıştır. Bunu ***"Ölüden diriyi çıkarır, diriden de ölüyü çıkarırsın."***[7] Ayeti bunu ne kadar da güzel izah buyuruyor.

Irklara veya milletlere dair belirli özelliklerin olduğu fikrine İslam'ın bakışı nasıldır? Yani "Falan millet çok cimri olur, falan ırktan adam çıkmaz." gibi ifadeler kullanmaya müsaade var mıdır?

Yukarda zikri geçen Hucurat suresinin 11. ayetinde de ifade edildiği gibi, genel manada bir millet hakkında toplu bir kanaate sahip olmak, hele hele negatif bir kanıya varmak ve bunu ilan etmek doğru değildir. Falanca ülkenin insanları korkaktır, cimridir, kriminaldir, hırsızdır gibi ifadeler kesinlikle doğru değildir. Çünkü bir millet ne çok kötü ne de en güzeldir denilemez. Her toplumun ve milletin iyileri de vardır, kötüleri de. Hepsinin yaratıcısı birdir ve o da Allah'tır. Dolayısı ile bir milleti tamamen belli bir kalıpta telakki etmek doğru olmaz. Aksi takdirde yaratıcısı ve sahibi olan Allah'la mücadeleye girilmiş olur. Neticede kimin kaybedeceği bellidir. Önemli olan iyiliklerin ve güzelliklerin artırılması ve iyi, güzel ve faydalı işler yapacak toplumu yetiştirmektir.

[5] Buhari, Sahih, 30, H. No: 2545
[6] Buhari, Sahih, H. No: 2509; Müslim, Sahih, H. No: 6635
[7] Al-i İmran, 3:27